

Sygn. akt III AUa 84/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 grudnia 2014 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G.

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Grażyna Horbulewicz (spr.)
Sędziowie:	SSA Małgorzata Węgrzynowska - Czajewska SSA Lucyna Ramlo
Protokolant:	stażysta Agnieszka Makowska

po rozpoznaniu w dniu 18 grudnia 2014 r. w Gdańsku

sprawy Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Usługowego (...) Spółka z o.o. we W.

z udziałem zainteresowanego W. N.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o ustalenie

na skutek apelacji Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Usługowego (...) Spółka z o.o. we W.

od wyroku Sądu Okręgowego we Włocławku IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 13 października 2011 r., sygn. akt IV U 449/11

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 84/14

UZASADNIENIE

Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Usługowo - Handlowe (...) Sp. z o.o. we W. w odwołaniu od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. z dnia 27 maja 2011 r. w zakresie ustalenia wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne W. N. z tytułu zatrudnienia w firmie wnioskodawcy w latach 2007 r., 2008 r. i w okresie: kwiecień 2009 r., czerwiec-grudzień 2009 r., domagało się jej uchylenia i zwrócenia sprawy Zakładowi celem ponownego rozpatrzenia.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany wniósł o jego oddalenie.

Zainteresowany W. N. poparł stanowisko ZUS.

Wyrokiem z dnia 13 października 2011 r. Sąd Okręgowy we Wrocławku IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie. Uzasadniając swoje stanowisko Sąd wskazał, iż w dniu 16 listopada 2005 r. złożono wniosek o wydanie formularza E 101 dla W. N. na okres od dnia 17 października 2005 r. do dnia 22 grudnia 2005 r. z tytułu delegowania do pracy w Belgii. Do wniosku dołączono umowę o pracę oraz aneks, z której wynikało, iż zainteresowany we wskazanym okresie będzie wykonywał pracę na terenie Belgii. Zakład Ubezpieczeń Społecznych poświadczył formularz w dniu 21 listopada 2005 r.

W dniu 13 lutego 2006 r. złożono kolejny wniosek o wydanie formularza E 101 dla W. N. na okres od dnia 9 stycznia 2006 r. do 30 czerwca 2006 r. z tytułu delegowania do pracy w Belgii. Do wniosku dołączono umowę o pracę oraz aneks, z której wynikało, iż W. N. we wskazanym okresie będzie wykonywał pracę na terenie Belgii. Zakład Ubezpieczeń Społecznych poświadczył formularz w dniu 21 lutego 2006 r.

Pozwany dokonał analizy konta PPUH (...) spółki z o.o. i ustalił, iż będąca pracodawcą zainteresowanego spółka odprowadzała zaniżoną składkę na ubezpieczenie emerytalne i rentowe.

Decyzją z dnia 27 maja 2011r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. przyjął, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne W. N., stanowi kwota przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia, o którym mówi art. 18 ust 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, wskazując tę kwotę dla miesięcy styczeń - grudzień 2007 r., styczeń-grudzień 2008 r., kwiecień 2009 r., czerwiec – grudzień 2009 r.

Istota sporu w analizowanej sprawie sprowadzała się, zdaniem Sądu Okręgowego, do udzielenia odpowiedzi na pytanie czy zainteresowany, zgodnie z twierdzeniami odwołującego, był delegowany do pracy na terenie Belgii zgodnie z przepisami kodeksu pracy dotyczącymi podróży służbowych i otrzymywał oprócz wynagrodzenia przewidziane w odrębnych przepisach diety, czy też zgodnie ze stanowiskiem prezentowanym przez organ rentowy wykonywał on stale pracę na terenie Belgii, w związku z czym art. 77⁵ k.p. nie miał w sprawie zastosowania. Wyjaśnienie powyższej kwestii miało istotne znaczenie dla ustalenia wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne.

Rozważając powyższą kwestię Sąd wskazał, iż zgodnie z art. 18 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych z dnia 13 października 1998 r., podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 1-3 i pkt 18a stanowi przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9 i 10, z zastrzeżeniem ust. 1a i 2, ust. 4 pkt 5 i ust. 12. Przedstawiona regulacja ma zastosowanie m.in. do pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę.

Przez przychód rozumieć należy m.in. przychody w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy, z wyłączeniami określonymi w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe.

Art. 19 ust. 1 ustawy o sus stanowi, że roczna podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe osób, o których mowa w art. 6, 7 i 10, w danym roku kalendarzowym nie może być wyższa od kwoty odpowiadającej trzydziestokrotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej na dany rok kalendarzowy, określonego w ustawie budżetowej, ustawie o prowizorium budżetowym lub ich projektach.

Ponadto Sąd powołał przepisy § 2 ust. 1 pkt 15 i 16 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczególnych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 15 rozporządzenia podstawy wymiaru składek nie stanowią diety i inne należności z tytułu podróży służbowej pracownika - do wysokości określonej w przepisach w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami, z zastrzeżeniem pkt 17.

Natomiast zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 16 rozporządzenia, podstawę wymiaru składek stanowi część wynagrodzenia pracowników zatrudnionych za granicą u polskich pracodawców, w wysokości równoważności diety przysługującej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, za każdy dzień pobytu, określonej w przepisach w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, z tym zastrzeżeniem, że tak ustalony przychód tych osób stanowiący podstawę wymiaru składek nie może być niższy od kwoty przeciętnego wynagrodzenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

W ocenie Sądu, organ rentowy słusznie ustalił, iż zainteresowany świadczył pracę na rzecz wnioskodawcy na terenie Belgii w sposób stały. W tym kraju bowiem znajdowało się jego miejsce pracy. Zasadne jest więc stanowisko, prezentowane przez organ, że zainteresowany nie był delegowany przez pracodawcę do dokonania określonych czynności, czy zadań poza miejsce ich pracy, a tym samym jego pobyt w Belgii nie nosił cech podróży służbowej, której dotyczy regulacja zawarta w kodeksie pracy. Zainteresowany wykonywał powierzone obowiązki pracownicze w miejscowości, w której znajdowało się jego stałe miejsce pracy. W konsekwencji wydawanie przez pracodawcę - wnioskodawcę polecenia wyjazdu służbowego nie miało żadnego uzasadnienia.

Istota podróży służbowej sprowadza się, zdaniem Sądu I instancji, do wykonywania zadania poza miejscowością, w której znajduje się stałe miejsce pracy pracownika (a nie tylko poza siedzibą pracodawcy). Wskazana instytucja prawa pracy charakteryzuje się nadto incydentalnością.

Artykuł 77⁵ § 1 k.p. odnosi się tylko i wyłącznie do pracownika wykonującego na polecenie pracodawcy zadanie służbowe poza miejscowością, w której znajduje się siedziba pracodawcy lub poza stałym miejscem pracy. Tymczasem, jak wskazał Sąd Okręgowy, okolicznością jasną i niewątpliwą było, że miejsce pracy W. N. znajdowało się w Belgii i tam też świadczył on stale swoją pracę. Tym samym instytucja podróży służbowej nie miała zastosowania.

W konsekwencji Sąd I instancji zgodził się ze stanowiskiem prezentowanym przez organ rentowy, iż podstawę składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe zainteresowanego winna stanowić kwota nie niższa niż kwota prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, o której mowa w art. 19 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz w § 2 ust. 1 pkt 16 rozporządzenia w sprawie szczególnych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł płatnik składek, zarzucając:

I. Niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

1) art. 217 § 2 k.p.c. w zw, z art. 227 k.p.c. przez bezzasadne oddalenie wniosku o dopuszczenie dowodu z:

a) protokołów kontroli Państwowej Inspekcji Pracy oraz przesłuchania sporządzających je Inspektorów PIP w szczególności na okoliczność przestrzegania przez powoda przepisów prawa pracy w szczególności art. 77⁵ k.p. oraz uprawnień i obowiązków Państwowej Inspekcji Pracy,

b) przesłuchania inspektorów kontroli Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w szczególności na okoliczność wyjaśnienia lakonicznych sformułowań zawartych w protokole kontroli, uprawnień i merytorycznego przygotowania do oceny zagadnień z zakresu kodeksu pracy, sposobu wyliczenia kwot wynikających z decyzji, przyczyn zaniechania przesłuchania na etapie postępowania kontrolnego zainteresowanych oraz członków zarządu (...) Spółka z o.o. a także pominięcia wnioskowanej konsultacji z Państwową Inspekcją Pracy,

c) stanowiska Komisji Prawnej Głównego Inspektora Pracy z 22 kwietnia 2010 r. na okoliczność zastosowania art. 77⁵ k.p.,

d) opinii Instytutu (...) na okoliczność, czy w stanie faktycznym przedmiotowej sprawy można przyjąć, że pracownik był w podróży służbowej w rozumieniu art. 77⁵ k.p.,

2) art. 232 k.p.c. i art. 6 k.c. poprzez przyjęcie twierdzeń ZUS wyrażonych w zaskarżonej decyzji, podczas gdy organ rentowy nie udowodnił, że zaskarżona decyzja prawidłowo określa wymiar należnych składek, a co za tym idzie nie wykazał, iż płatnik składek w spornym okresie nieprawidłowo określił i opłacił składki za swoich pracowników.

3) art. 328 § 2 k.p.c. przez:

a) nieustalenie stanu faktycznego istotnego dla rozstrzygnięcia sprawy i mającego wpływ na jej wynik, tj. czy zainteresowani zostali skierowani do pracy za granicą na podstawie polecenia wyjazdu służbowego, czy oddelegowania,

b) brak ustosunkowania się do prawidłowości stosowanych przez (...) poleceń wyjazdów służbowych, których poprawność kwestionował organ rentowy, a co stanowiło podstawę wydania zaskarżonych decyzji

- przez co uzasadnienie nie zawiera danych pozwalających na kontrolę zaskarżonego orzeczenia i uniemożliwia dokonanie oceny toku wyводу.

II. Sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy,

a mianowicie art. 233 § 1 k.p.c. przez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej, oceny dowodów poprzez bezzasadne przyjęcie, iż miejsce pracy zainteresowanego znajdowało się poza granicami Polski oraz pominięcie znaczenia poświadczenia formularza E101 w kontekście przesłanek jego wydania.

III. Naruszenie przepisów prawa, a mianowicie:

1) art. 7-11 k.p.a. przez rozpatrzenie sprawy i wydanie decyzji z pominięciem wniosków o przesłuchanie osób uprawnionych do reprezentowania spółki, wniosku o wystąpienie do PIP o rozstrzygnięcie zagadnienia wstępnego, czy stosowanie przez (...) Sp. z o.o. instytucji podróży służbowych odpowiada art. 77⁵ Kodeksu pracy, który to organ w przeciwieństwie do ZUS jest powołany do kontroli przestrzegania przepisów Kodeksu pracy oraz nieustosunkowaniem się do zgłaszanych wniosków, jak również przez brak uzasadnienia faktycznego i prawnego decyzji, a poprzestanie jedynie na lakonicznych stwierdzeniach „iż praca wykonywana za granicą (...) nosi wszelkie znamiona delegowania i nie może zostać uznana za świadczoną w ramach podróży służbowej, a nadto zawężenie zawartego w art. 77⁵ k.p. pojęcia podróży służbowej do „załatwienia konkretnej sprawy służbowej”,

2) art. 75, 77 i 78 k.p.a. przez oddalenie wniosków dowodowych (...) Sp. z o.o. pomimo obowiązków:

- dopuszczenia, jako dowodu wszystkiego, co może przyczynić się do wyjaśnienia sprawy, a nie jest sprzeczne z prawem,

- zgromadzenia pełnego materiału dowodowego pozwalającego na obiektywną ocenę oraz dokonanie uproszczonej oceny zebranego, niepełnego materiału dowodowego,

- dokonania oceny, czy przedmiotem dowodu jest okoliczność mająca znaczenie dla sprawy,

3) art. 97 k.p.a. przez naruszenie przyjętej w postępowaniu administracyjnym zasady,

że o zagadnieniach wstępnych (prejudycjalnych) rozstrzyga organ właściwy do ich rozstrzygnięcia w ten sposób, iż organ rentowy zaniechał konsultacji z Państwową Inspekcją Pracy materii związanej z odbywaniem podróży służbowych,

4) art. 29 § 1 k.p. oraz art. 77⁵ k.p. przez uznanie, że w niniejszej sprawie nie zachodzi przypadek świadczenia pracy w ramach podróży służbowej, gdyż w szczególności bez znaczenia jest, iż w umowie o pracę jako miejsce wykonywania pracy wskazano W. i nigdy w żadnej formie strony umów o pracę nie dokonały zmiany tego zapisu, faktyczne miejsce wykonywania pracy musi być zgodne z tym określonym w umowie a polecenia wyjazdów służbowych nie spełniają stawianych im wymogów,

5) art. 68 ust. 1 i art. 83 ust. 1 pkt 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez uznanie za dopuszczalne wydanie decyzji „stwierdzającej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe” jako decyzji ustalającej wymiar składek, w sytuacji, gdy przepis art. 83 ust. 1 pkt 3 przewiduje wyłącznie „ustalenie wymiaru składek”, a przepis art. 68 ust. 1 wskazuje, iż do zakresu działania Zakładu należy wymierzanie i pobieranie składek,

6) art. 16 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez naruszenie zasad finansowania składek, przez przyjęcie że składki powinny być opłacone w oparciu o zupełnie „abstrakcyjną” kwotę niemającą żadnego związku z faktycznym wynagrodzeniem pracownika.

Podnosząc powyższe zarzuty, skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku - po przeprowadzeniu istotnych dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy dowodów, o których mowa w pkt I.1 a-d oraz przeprowadzeniu kontroli dokonanego w tym zakresie rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji (art. 380 k.p.c.) - i uwzględnienie odwołania w całości, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz zaskarżonej decyzji i przekazanie sprawy bezpośrednio ZUS do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny III Wydział Pracy i Ubezpieczeń w Gdańsku wyrokiem z dnia 25 września 2012 r. oddalił apelację odwołującą się od wyroku Sądu Okręgowego we Włocławku z dnia 13 października 2011 r. Uzasadniając swoje stanowisko Sąd wskazał, iż zainteresowany (pracownik odwołującej się Spółki) w spornych okresach wykonywał pracę w Belgii, jako pracownik delegowany w rozumieniu art. 14 ust. 1 lit. a obowiązującego wówczas rozporządzenia Rady (EWG) nr (...) z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (Dz.U.U.E.L.1971.149.2 Dz.U.U.E-sp.05-1-35), co zostało potwierdzone przez ZUS w zaświadczeniach E-101 określających ustawodawstwo właściwe w rozumieniu rozporządzenia nr (...) i rozporządzenia nr (...) z dnia 21 marca 1971 r. w sprawie wykonywania rozporządzenia nr (...).

Sporne między stronami było, czy zainteresowany, jak twierdził jego pracodawca, był delegowany do pracy na terenie Belgii zgodnie z przepisami zawartymi w Kodeksie pracy dotyczącymi podróży służbowej, wobec czego oprócz wynagrodzenia za pracę miał prawo do należności z tytułu odbywania takich podróży, w tym diet, które wypłacała mu odwołująca się spółka, czy też, zgodnie ze stanowiskiem prezentowanym przez organ ubezpieczeń społecznych, wykonywał on stale pracę w Belgii, wobec czego art. 77⁵ k.p. nie miał do niego zastosowania.

W ocenie Sądu pierwszej instancji, w wymienionych w decyzji okresach miejsce pracy zainteresowanego znajdowało się w Belgii, a tym samym nie można było uznać, że był on delegowany przez pracodawcę do wykonania określonych czynności czy zadań poza miejscem jego pracy, co jest cechą charakterystyczną podróży służbowej w rozumieniu 77⁵ § 1 k.p. Za trafne Sąd Okręgowy uznał w związku z tym stanowisko ZUS wyrażone w zaskarżonej decyzji, że podstawę składek na ubezpieczenia społeczne zainteresowanego powinna stanowić kwota nie niższa niż kwota prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, o której mowa w art. 19 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz w § 2 ust. 1 pkt 16 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

Sąd Odwoławczy, uzupełniając stan faktyczny podniósł, że w okresie objętym sporem zainteresowany wykonywał obowiązki pracownicze wyłącznie poza granicami kraju - w Belgii i we Francji. Organ ubezpieczeń społecznych poświadczył formularze E-101 za okresy sporne.

Sąd podkreślił, iż w jego ocenie poświadczenie ustawodawstwa właściwego (formularz E-101), uznawane za decyzję deklaratywną, posiada moc wiążącą również dla sądu rozstrzygającego kwestię, czy dany pracownik wykonywał pracę za granicą w ramach oddelegowania, czy też w ramach podróży służbowej. Zarówno wydanie poświadczenia, jak i odmowa wydania takiego poświadczenia poprzedzone być musi każdorazowo oceną ZUS, czy mając na względzie obowiązujące przepisy, pracownicy podlegają polskiemu systemowi ubezpieczeń społecznych. Wydanie, jak również odmowa wydania takiego zaświadczenia stanowią zatem rozstrzygnięcie tego organu, odpowiednio co do objęcia, względnie odmowy objęcia pracownika polskim systemem ubezpieczeń społecznych. Inaczej rzecz ujmując, w takiej sytuacji ZUS wypowiada się władczo, co do objęcia danych osób polskim systemem ubezpieczeń społecznych. Tego rodzaju zaświadczenie nie jest zatem „zwykłym” zaświadczeniem, a decyzją deklaratywną, do wydania której podstawę prawną stanowi art. 83 ust. 1 pkt 2 ustawy systemowej, zgodnie z którym Zakład wydaje decyzje w zakresie indywidualnych spraw dotyczących w szczególności przebiegu ubezpieczeń społecznych. Dopóki zaś w obrocie prawnym funkcjonuje będące ostateczną decyzją ZUS poświadczenie o stosowaniu polskich przepisów prawnych do pracowników zatrudnionych przez odwołującego się za granicą, dopóty sąd rozpoznający sprawę dotyczącą tego ubezpieczenia jest związany tą decyzją, co oznacza, że nie może kontrolować jej prawidłowości. Inaczej rzecz ujmując, niezależnie od tego, czy pracownicy odwołującej się mieli w tym okresie status pracowników delegowanych w rozumieniu rozporządzenia nr 1408/17, czy też taka kwalifikacja ich statusu była błędna, bez uchylenia, zmiany bądź unieważnienia decyzji o podleganiu przez nich polskiemu systemowi ubezpieczeń społecznych nie jest możliwe stwierdzenie, że świadczyli pracę za granicą na innej podstawie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2011 r., I UK 403/10, OSNP 2012 nr 13-14, poz. 178). W ocenie Sądu drugiej instancji, pogląd ten należało w pełni zaakceptować, zwłaszcza że ETS w orzeczeniu z dnia 10 lutego 2000 r. wydanym w sprawie C-202/97 ((...) Ltd przeciwko B. van het L. V.) stwierdził, iż zaświadczenie E-101 wydane przez instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę Państwa Członkowskiego wiąże instytucje zabezpieczenia społecznego innych Państw Członkowskich w zakresie, w jakim potwierdza objęcie pracowników przekazanych przez przedsiębiorstwo pracy czasowej systemem zabezpieczenia społecznego Państwa Członkowskiego, w którym przedsiębiorstwo to ma siedzibę.

Skoro zatem ZUS wydał w stosunku do zainteresowanego zaświadczenie dotyczące ustawodawstwa właściwego (poświadczył formularze E-101) w spornych okresach, to w niniejszym postępowaniu Sąd związany jest tą decyzją i nie może kontrolować jej prawidłowości. Niezależnie więc od tego, czy zainteresowany miał status pracownika delegowanego, czy taka kwalifikacja była błędna, bez uchylenia, zmiany czy unieważnienia decyzji o podleganiu polskiemu ustawodawstwu w dziedzinie ubezpieczeń społecznych, jest ona dla Sądu wiążąca, a w konsekwencji nie jest możliwe ustalenie, czy zainteresowany wykonywał pracę za granicą w ramach podróży służbowej. Nie powinno bowiem budzić wątpliwości, że potwierdzenie okoliczności wykonywania pracy za granicą na podstawie czasowego oddelegowania wyklucza możliwość zakwalifikowania tej sytuacji jako podróży służbowej.

Odnosząc się do zarzutów apelującej odnośnie oddalenia przez Sąd pierwszej instancji wniosków dowodowych dotyczących załączenia protokołów Państwowej Inspekcji Pracy, przesłuchania inspektorów Państwowej Inspekcji Pracy i inspektorów kontroli ZUS, Sąd Apelacyjny podniósł, że przedmiotem tych dowodów nie miały być okoliczności mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Tak bowiem należy ocenić stanowisko Państwowej Inspekcji Pracy o przestrzeganiu (lub nie) przez apelującą przepisów prawa pracy, tym bardziej że przedmiotem kontroli dokonywanej przez ten organ nie była, bo nie mogła być, prawidłowość odprowadzania przez spółkę składek na ubezpieczenia społeczne.

Wiążące ustalenie, że w stanie faktycznym sprawy mamy do czynienia z pracownikiem zatrudnionym za granicą u polskiego pracodawcy, a nie z pracownikiem odbywającym zagraniczną podróż służbową, nakazuje, według Sądu odwoławczego, przyjąć, że podstawę wymiaru składek na jego ubezpieczenia emerytalne i rentowe stanowi, w myśl § 1 i § 2 ust. 1 pkt 16 rozporządzenia, przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób

fizycznych z wyłączeniem części wynagrodzenia w wysokości równowartości diety przysługującej z tytułu podróży służbowych poza granicami kraju, za każdy dzień pobytu, określonej w przepisach w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, z tym zastrzeżeniem, że tak ustalony miesięczny przychód nie może być niższy od kwoty przeciętnego wynagrodzenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy systemowej. Nie było zatem żadnych podstaw do wyłączenia z podstawy wymiaru składek kwot wypłacanych zainteresowanemu, a zakwalifikowanych przez pracodawcę jako diety z tytułu podróży służbowej. Zainteresowany nie odbywał bowiem podróży służbowej, a tym samym diety mu nie przysługiwały, a zatem te należności wraz z wynagrodzeniem zasadniczym powinny być poddane procedurze „oskładkowania” według zasad z § 2 ust. 1 pkt 16 rozporządzenia.

Odwołująca się spółka wywiodła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego, zarzucając naruszenie:

1. art. 378 § 1 k.p.c., przez nierozpoznanie jej zarzutów naruszenia art. 77⁵ § 1 w zw. z art. 29 § 1 pkt 2 k.p. w zakresie odmowy uznania przez Sąd pierwszej instancji wyjazdów pracowniczych zainteresowanego, jako wykonywanych w ramach podróży służbowej i jednocześnie niezasadne uznanie tych zarzutów przez Sąd Apelacyjny jako niemających znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy z uwagi na wydanie przez ZUS deklaratywnej decyzji poświadczenia formularza E-101;

2. art. 217 § 1 k.p.c. i art. 227 w zw. z art. 382 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 278 k.p.c., przez niezasadne zaakceptowanie postanowień Sądu pierwszej instancji, oddalających wnioski dowodowe odwołującej się Spółki o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z protokołów Państwowej Inspekcji Pracy oraz z przesłuchania sporządzających je inspektorów tej Inspekcji na okoliczność przestrzegania przez Spółkę przepisów prawa pracy, a w szczególności prawidłowego stosowania instytucji wyjazdu służbowego oraz dowodu z opinii biegłego w przedmiocie ustalenia, ile powinna wynosić suma należnych składek i jaka jest różnica pomiędzy tą sumą a kwotą odprowadzoną przez odwołującą się na dzień wydania zaskarżonej decyzji, podczas gdy dowody te dotyczyły okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy;

3. art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez brak odniesienia się w uzasadnieniu wyroku do zarzutu odwołującej się naruszenia art. 77⁵ § 1 w związku z art. 29 § 1 pkt 2 k.p. ze szczegółowym rozważeniem przesłanek wyznaczających zakres podróży służbowej, a jedynie wskazanie, że normy te nie mają w niniejszej sprawie zastosowania z uwagi na wydanie poświadczenia ustawodawstwa właściwego przez ZUS, co nie spełnia rygorów prawidłowego i pełnego umotywowania rozstrzygnięcia Sądu;

4. art. 77⁵ § 1 k.p., przez jego niezastosowanie wskutek nieprawidłowej wykładni, a w szczególności przez:

a) przyjęcie, że wydanie poświadczenia formularza E-101 przez ZUS wyłącza możliwość zastosowania instytucji wyjazdu służbowego, podczas gdy przesłanki podróży służbowej nie pozostają w sprzeczności z poświadczeniem ustawodawstwa właściwego w formie deklaratywnej decyzji ZUS,

b) dokonywanie oceny wyjazdu pracowniczego zainteresowanego bez odniesienia się do charakteru i zakresu działalności podejmowanej przez Spółkę i jej potrzeb w zakresie dysponowania zasobem pracowniczym w ramach polecenia wyjazdu służbowego,

c) przyjęcie, że podróż służbowa winna charakteryzować się incydentalnością, podczas gdy taka wykładnia nie znajduje oparcia w treści art. 77⁵ § 1 k.p., zarówno przy zastosowaniu wykładni językowej, jak i celowościowej.

5. art. 60 w związku z art. 60 § 1 i 2 k.c., przez wyłożenie w sposób sprzeczny z tymi przepisami treści zawieranych przez odwołującą się z zainteresowanym umów o pracę w zakresie ustalonego miejsca wykonywania pracy; 6. § 2 ust. 1 pkt 16 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru

składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, będące konsekwencją nieprawidłowych wniosków wyciąganych z faktu związania Sądu Apelacyjnego ostatecznymi decyzjami ZUS poświadczenia formularza E-101.

Opierając skargę na takich podstawach, skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od organu rentowego kosztów postępowania.

Wyrokiem z dnia 14 listopada 2013 r. Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Gdańsku do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Apelacyjny, po ponownym rozpoznaniu sprawy ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawcy nie zasługiwała na uwzględnienie.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie była kwestia prawidłowej wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne zainteresowanego uzależniona od ustalenia, czy wykonywał on pracę na rzecz Spółki (...) w ramach podróży służbowej, czy też posiadał on status pracownika zatrudnionego za granicą, jednakże u polskiego pracodawcy (tzw. pracowników oddelegowanych).

Przystępując do analizy wskazanego wyżej zagadnienia, w pierwszej kolejności podnieść należy, że na obecnym etapie postępowanie poza sporem pozostawała już przesądzona przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu orzeczenia z dnia 14 listopada 2013 r. (II UK 204/13, LEX nr 1385953, G.Prawna 2013/221/1) kwestia uznania, że poświadczenie przez ZUS stosowania polskiego systemu ubezpieczeń społecznych na formularzu E-101 wyklucza możliwość stwierdzenia, że pracownik, którego dotyczy to potwierdzenie, przebywa w zagranicznej podróży służbowej. Sąd Najwyższy bowiem w pełni zaaprobował stanowisko Sądu Apelacyjnego odnośnie tego, że potwierdzenie okoliczności wykonywania pracy za granicą na podstawie czasowego oddelegowania wyklucza możliwość zakwalifikowania tej sytuacji jako podróży służbowej.

Zasada ustalania wysokości składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe i chorobowe polega na odniesieniu się do wysokości kwoty bazowej, którą - zgodnie z art. 18 ustawy systemowej - stanowi przychód zdefiniowany w art. 4 pkt 9 ustawy, jako przychody w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych. Stosownie do art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r. poz. 361 ze zm.), przychód, którego źródłem jest stosunek pracy, obejmuje - jak stanowi art. 12 ust. 1 tej ustawy - wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze lub ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych.

Podstawy wymiaru składek nie stanowią pewne rodzaje przychodów, które - na podstawie upoważnienia z art. 21 ustawy o systemowej - określa w drodze rozporządzenia minister właściwy do spraw zaopatrzenia społecznego. Wydane na podstawie tej delegacji rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe wyłącza w § 2 ust. 1 pkt 15 z podstawy wymiaru składek przychody w postaci diet i innych należności z tytułu podróży służbowej pracownika - do wysokości określonej w przepisach w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej, z tytułu podróży służbowej na obszarze kraju oraz poza granicami kraju, a w § 2 ust. 1 pkt 16 część wynagrodzenia pracowników zatrudnionych za granicą u polskich pracodawców w wysokości równowartości diety przysługującej z tytułu podróży służbowych poza granicami kraju, za każdy dzień pobytu, w określonej w przepisach w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, z tym zastrzeżeniem, że tak ustalony

miesięczny przychód tych osób stanowiący podstawę wymiaru składek nie może być niższy od kwoty przeciętnego wynagrodzenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Wyraźnie zróżnicowany i odmiennie uregulowany jest więc obowiązek składkowy odnośnie do dwu grup pracowników wykonujących pracę poza umówionym miejscem świadczenia pracy. Rozróżnienie to jest istotne, gdyż wskazane wypłaty pokrywają inne potrzeby pracowników odbywających podróż służbową, a inne pracowników zatrudnionych za granicą w polskich zakładach pracy. W związku z tym w § 2 ust. 1 pkt 15 rozporządzenia ujęte są diety i inne należności z tytułu podróży służbowej, a w § 2 ust. 1 pkt 16 tylko część wynagrodzenia, która ma odpowiadać równowartości diety przysługującej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, za każdy dzień pobytu.

Przyporządkowanie stanów faktycznych pod wskazane przepisy następuje nie tylko ze względu na miejsce wykonywania pracy, lecz przede wszystkim ze względu na rodzaj, czas trwania i charakter wykonywanych czynności. Tylko wtedy odliczenie z podstawy wymiaru składek dokonywane jest według § 2 ust. 1 pkt 15 rozporządzenia, gdy delegowanie pracownika ma cechy podróży służbowej, tzn. zjawiska wśród obowiązków pracownika niecodziennego, okazjonalnego, w ramach pracowniczych powinności niezwykłego i nietypowego, stanowiącego pewien wyłom w zwykłym świadczeniu pracy. Pracę w ramach delegacji (podróży służbowej) wyróżnia sporadyczność i przemijający czas trwania wysłania oraz wykonywanie konkretnie określonego zadania (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 3 grudnia 2009 r., II PK 138/09, Monitor Prawa Pracy 2010 nr 6, s. 312; z dnia 9 lutego 2010 r., I PK 57/09, OSNP 2011 nr 15-16, poz. 200; z dnia 3 kwietnia 2001 r., I PKN 765/00, OSNP 2003 nr 1, poz. 17 i z dnia 22 lutego 2008 r., I PK 208/07, OSNP 2009 nr 11-12, poz. 134). Ze względu na przedmiot podróży służbowej istotne jest to, że pracownik ma wykonać czynności pracownicze wyznaczone do zrealizowania w poleceniu pracodawcy, które nie powinny należeć do zwykłych, umówionych czynności pracowniczych (por. uchwałę siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2008 r., II PZP 11/08, OSNP 2009 nr 13-14, poz. 166; uchwały Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 1998 r., III ZP 20/97, OSNAPiUS 1998 nr 21, poz. 619; z dnia 15 sierpnia 1980 r., I PZP 23/80, OSNCP 1981 nr 2-3, poz. 26 oraz wyroki z dnia 4 marca 2009 r., II PK 210/08, OSNP 2010 nr 19-20, poz. 233; z dnia 4 lipca 1978 r., I PR 45/78, OSNCP 1979 nr 1, poz. 16 z glosą A. Kijowskiego, Nowe Prawo 1979 nr 11, s. 162; z dnia 16 września 2009 r., I UK 105/09, OSNP 2011 nr 9-10, poz. 131 oraz z dnia 20 lutego 2007 r., II PK 165/06, OSNP 2008 nr 7-8, poz. 97).

Wykonywanie podróży służbowej wyróżnia się wśród czynności pracowniczych także ze względu na to, że podstawą odbycia podróży służbowej jest polecenie wykonania konkretnego zadania (polecenie służbowe). O wysłaniu w podróż służbową decyduje polecenie służbowe udania się poza określone w umowie o pracę miejsce wykonywania pracy (por. art. 29 § 1 pkt 2 k.p.). W wyroku z dnia 8 listopada 2012 r., II UK 87/12 (niepublikowany) Sąd Najwyższy stwierdził, że o podróży służbowej można mówić jedynie w wypadku delegowania narzuconego pracownikowi, wobec czego zawarcie porozumienia co do wykonywania określonej pracy w ramach delegowania prowadzi do okresowej zmiany ustalonego w umowie miejsca pracy (por. także wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2007 r., II PK 165/06, OSNP 2008 nr 7-8, poz. 97; z dnia 4 marca 2009 r., II PK 210/08, OSNP 2010 nr 19-20, poz. 233; z dnia 11 stycznia 2013 r., II UK 157/12, niepublikowany).

Gdy delegowanie dotyczy stałej pracy za granicą na rzecz swego pracodawcy, wysłanie (delegowanie) pracownika na obszar innego państwa Unii należy traktować, jako odrębną instytucję prawną określoną w czasie objętym sporem w art. 14 ust. 1 rozporządzenia Rady (EWG) Nr (...) z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych i ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie, wspólnie wyłożoną w decyzji Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji (...) Zabezpieczenia (...), Nr (...) z dnia 12 czerwca 2009 r., dotyczącej wykładni art. 12 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr (...) w sprawie ustawodawstwa mającego zastosowanie do pracowników delegowanych i osób wykonujących pracę na własny rachunek, tymczasowo pracujących poza państwem właściwym (Dz.Urz. UE C 106/5 z 24 kwietnia 2010 r.) - por. też wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2013 r., II UK 111/13, niepublikowany oraz z dnia 30 października 2013 r., II UK 112/13, niepublikowany.

Mając na uwadze powyższe uznać należało, że wydanie poświadczeń na formularzach E-101 istotnie wyklucza uznanie, że zainteresowany we wskazanych w nich okresach przebywał w podróżach służbowych, co znalazło wyraz w zaskarżonej przez odwołującą się spółkę decyzji pozwanego z dnia 27 maja 2011 r.

Wobec powyższego, w niniejszej sprawie ustalenia wymagało jedynie to, czy wysokość wynagrodzeń osiągniętych przez zainteresowanego z tytułu zatrudnienia w firmie wnioskodawcy w latach 2007 r., 2008 r. i w okresie: kwiecień 2009 r., czerwiec-grudzień 2009 r., była niższa niż kwota prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, o której mowa w art. 19 ustawy systemowej. Jak bowiem podkreślił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu powołanego wyżej wyroku z dnia 14 listopada 2014 r. stosownie do treści art. 18 ust. 1 ustawy systemowej, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych będących pracownikami stanowi przychód, o którym mowa w art. 4 pkt 9 ustawy, co oznacza przychody w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy. Przepis art. 12 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych za przychody ze stosunku pracy uznaje zaś wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne oraz wartość pieniężną świadczeń w naturze bądź ich ekwiwalenty, bez względu na źródło finansowania tych wypłat i świadczeń, a w szczególności: wynagrodzenie zasadnicze, wynagrodzenie za godziny nadliczbowe, różnego rodzaju dodatki, nagrody, ekwiwalenty za niewykorzystany urlop i wszelkie inne kwoty niezależnie od tego, czy ich wysokość została z góry ustalona, a ponadto świadczenia pieniężne ponoszone za pracownika, jak również wartość innych nieodpłatnych świadczeń lub świadczeń częściowo odpłatnych. Innymi słowy, podstawą wymiaru składek są (fizycznie) otrzymane - wypłacone środki pieniężne, albo też takie środki postawione do dyspozycji pracownika (a więc środki pieniężne wypłacone, ale z przyczyn leżących po stronie pracownika niepobrane przez niego, a więc należność przekazana do dyspozycji pracownika jako prawnie mu przysługująca). Przychód z tytułu wynagrodzenia za pracę - zgodnie z ogólnymi zasadami określonymi w art. 11 ust. 1 ustawy o podatku dochodowym - powstaje z chwilą jego otrzymania lub postawienia do dyspozycji. Płatnik składek jest obowiązany według zasad wynikających z przepisów ustawy obliczać, potrącać z dochodów ubezpieczonych, rozliczać oraz opłacać należne składki za każdy miesiąc kalendarzowy (por. art. 46 ust. 1 ustawy systemowej). Podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe pracowników jest więc faktycznie wypłacone im w danym miesiącu kalendarzowym wynagrodzenie (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 10 września 2009 r., I UZP 5/09, OSNP 2010 nr 5-6, poz. 71), pomniejszone o te należności (kwoty), które nie stanowią podstawy wymiaru składek w myśl przepisów rozporządzenia.

W przepisie art. 21 ustawy systemowej upoważniono ministra do określenia w drodze rozporządzenia szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek, z uwzględnieniem ograniczenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 (ograniczenie wysokości rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe), oraz wyłączenia z podstawy wymiaru składek niektórych rodzajów przychodów. Formalnie rzecz biorąc, § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz.U. nr 161, poz.1106 ze zm.) jest wykonaniem tej części treści przepisu upoważniającego, który upoważnia do wyłączenia z podstawy wymiaru składek „niektórych rodzajów przychodów”, a zatem chodzi o upoważnienie do doprecyzowania regulacji ustawowej na płaszczyźnie przedmiotowej, przez obniżenie podstawy wymiaru składek o niektóre rodzaje przychodów ze stosunku pracy. Inaczej rzecz ujmując, minister został upoważniony do modyfikacji w drodze rozporządzenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tylko w jednym kierunku, tj. przez jej obniżenie o niektóre uzyskiwane przez pracowników należności. Nie ma więc żadnych możliwości stwierdzenia, że zastosowanie § 2 ust. 1 rozporządzenia mogłoby prowadzić do takiej modyfikacji podstawy wymiaru składek, że byłaby ona wyższa niż przewidziana ustawą systemową. Skoro zatem z § 2 ust. 1 pkt 16 in principio rozporządzenia wynika, że podstawy wymiaru składek nie stanowi przychód stanowiący część wynagrodzenia pracowników zatrudnionych za granicą u polskich pracodawców, odpowiadająca równowartości diety przysługującej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, za każdy dzień pobytu, to znaczy, że o taką kwotę podlega obniżeniu podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. Zastrzeżenie zawarte w § 2 ust. 1 pkt 16 in fine rozporządzenia, że tak ustalony miesięczny przychód tych osób nie może być niższy od kwoty przeciętnego wynagrodzenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy systemowej, oznacza zatem, że jeżeli faktycznie wypłacone pracownikowi w danym miesiącu kalendarzowym wynagrodzenie jest wyższe niż przeciętne, to zastosowanie wyłączenia przewidzianego w części wstępnej § 2 ust. 1 pkt 16 rozporządzenia nie

może doprowadzić do obniżenia podstawy wymiaru składek do kwoty niższej niż przeciętne wynagrodzenie. W takiej sytuacji ulga w opłacaniu składek na ubezpieczenia społeczne będzie zatem niższa niż wynikająca z działania mechanizmu przewidzianego w § 2 ust. 1 pkt 16 in principio rozporządzenia, ale nadal podstawa wymiaru składek będzie obniżona w stosunku do przewidzianej ustawą systemową. Kwota przeciętnego wynagrodzenia, o której mowa w § 2 ust. 1 pkt 16 in fine rozporządzenia, nie jest więc progiem, od którego podstawa wymiaru składek nie może być niższa, jeżeli rzeczywisty przychód pracownika jest od tej kwoty niższy. Jest progiem mającym zastosowanie, gdy faktycznie wypłacone wynagrodzenie jest wyższe niż przeciętne, a zastosowanie odliczeń przewidzianych przepisem spowodowałoby obniżenie podstawy wymiaru składek poniżej tego progu (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 2 października 2013 r., II UK 78/13 i 10 października 2013 r., II UK 104/13, niepublikowane).

Przekładając powyższe na grunt analizowanej sprawy, podkreślić należy, że jak wynika z umów łączących odwołującą się spółkę z zainteresowanym, a w szczególności z aneksów do tychże umów, W. N. we wskazanych w zaskarżonej decyzji okresach zostało powierzone wykonywanie obowiązków pracowniczych na terenie Belgii. Z tytułu przedmiotowego zatrudnienia zainteresowany otrzymywał wynagrodzenie, na które składało się tzw. wynagrodzenie zasadnicze oraz diety wynoszące zgodnie z załącznikiem do rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz.U. z 2002 r., nr 236, poz. 1991) – 45 Euro. Przedmiotowe diety nie były uwzględniane przez skarżącą w podstawie wymiaru składek, podczas gdy – wobec ustalenia, że wyjazdy zainteresowanego poza granice kraju nie stanowiły - do wykazania czego zmierzał wnioskodawca - podróży służbowych, lecz stałą delegacją – powinny być one doliczone do przychodu podobnie, jak wszystkie inne należności wypłacone z tytułu odbywania podróży służbowych, które nie przysługiwały pracownikowi delegowanemu. Tożsame stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 30 października 2013 r. (II UK 112/13, LEX nr 1403878), wskazując, iż „pracownicy zatrudnieni za granicą u polskiego pracodawcy nie odbywają podróży służbowej, wobec czego pracodawca wskazał wyraźnie, że osobom wysłanym do takiej pracy nie są wypłacane diety, lecz chodzi o ich równowartość w ramach wynagrodzeń, które - wzorem diety - uwzględniają sytuację faktyczną związaną ze świadczeniem pracy poza stałym miejscem zamieszkania. Zastosowana została i w tym przypadku ulga w opłacaniu składek na ubezpieczenia społeczne, zbliżona do ulgi uzyskiwanej przez przebywającego w podróży służbowej, tak że obowiązek składkowy nie obejmuje wynagrodzenia (przychodu, o którym mowa w art. 18 ust. 1 w związku z art. 4 pkt 9 u.s.u.s.) do kwoty równowartości diety. W związku z tym ustalenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne wymaga pominięcia wyłącznie równowartości diet, lecz już nie ryczałtów za noclegi. Przychód z tytułu ponoszenia przez pracodawcę kosztów zakwaterowania pracowników za granicą stanowi podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne”. Nie inaczej we wskazanym zakresie wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 września 2012 r. (II UK 45/12, LEX nr 1350620, OSNP 2013/15-16/189), gdzie wyjaśnił, że „odliczenia od podstawy wymiaru składek diet i innych należności z tytułu podróży służbowych, o których mowa w § 2 pkt 15 rozporządzenia z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz. 1106 ze zm.), dotyczą wyłącznie należności uzyskiwanych z tych właśnie tytułów przez pracowników faktycznie przebywających w podróży służbowej. Świadczenie pracodawcy, choćby nazwane dietą z tytułu podróży służbowej, wypłacone pracownikowi nieodbywającemu takiej podróży (jak w niniejszej sprawie zainteresowanym zatrudnionym za granicą), nie jest tą należnością, o której mowa w § 2 pkt 15 rozporządzenia, tylko przychodem stanowiącym podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia w rozumieniu art. 18 ust. 1 u.s.u.s. Podobnie rzecz się ma z tzw. dodatkiem za rozłąkę”.

Odnosząc powołane poglądy judykatury do realiów niniejszej sprawy podkreślić należy, że zainteresowany w okresach wskazanych w decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych bezspornie pracował za granicą, ale u polskiego pracodawcy, a skoro tak to niewątpliwie znajdował do niego zastosowanie przepis § 2 ust. 1 pkt 16 rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe - a nie jak błędnie przyjął organ rentowy, § 2 ust. 1 pkt 15 - zgodnie z którym nie stanowi podstawy wymiaru składki - część wynagrodzenia pracowników zatrudnionych za granicą u polskich pracodawców, z wyłączeniem osób wymienionych w art. 18 ust. 12 ustawy - w wysokości równowartości diety przysługującej z tytułu podróży służbowych poza granicami kraju, za każdy dzień pobytu, określonej w przepisach w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności

przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju, z tym zastrzeżeniem, że tak ustalony miesięczny przychód tych osób stanowiący podstawę wymiaru składek nie może być niższy od kwoty przeciętnego wynagrodzenia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 ustawy.

Sąd Apelacyjny ustalił, że w każdym z kwestionowanych w zaskarżonej przez spółkę decyzji pozwanego okresów, przychód zainteresowanego (liczony wraz z dietą) przekraczał przeciętne wynagrodzenie. Dokonując ustaleń w zakresie wysokości otrzymywanych przez zainteresowanego w poszczególnych miesiącach spornego okresu wynagrodzeń, Sąd Apelacyjny miał na uwadze zarówno samą treść umów łączących strony, aneksów do umów, wysokość diet, jak również kurs Euro. Mając na uwadze powyższe dane Sąd Apelacyjny przeprowadził obliczenia w oparciu o mechanizm zaprezentowany przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w piśmie z dnia 20 sierpnia 2014 r., polegający na tym, że: otrzymany w danym miesiącu przez zainteresowanego przychód był każdorazowo pomniejszany o kwotę należnych diet (albowiem te w przypadku pracownika delegowanego się nie należą), a następnie porównywany z kwotą prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej. Obliczając wysokość diet Sąd analizował ile dni w danym miesiącu zainteresowany przebywał za granicą, po czym tę ilość mnożył przez kwotę diety za jeden dzień pobytu (45 Euro), przy uwzględnieniu kursu Euro w danym okresie ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski, który np. w sierpniu 2007 r. wynosił między 3,8125-3,8230 zł, w sierpniu 2008 r. wynosił między 3,2170 – 3,3460 zł, zaś w sierpniu 2009 r. wynosił między 4,1178 – 4,0998 zł (<http://www.nbp.pl/home.aspx?c=/ascx/archiwa.ascx>). Uzyskana w ten sposób kwota, po dodaniu do wykazanych w dokumentach zgłoszeniowych przychodów była wyższa od prognozowanego przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, co miało o tyle istotne znaczenie, że tylko w przypadku ustalenia, iż zainteresowany w poszczególnych miesiącach nie osiągnąłby tak określonego progu (przeciętna krajowa), decyzja pozwanego wymagałaby zmiany.

Jak wyjaśniał bowiem Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14 listopada 2013 r. **kwota przeciętnego wynagrodzenia, o której mowa w § 2 ust. 1 pkt 16 in fine rozporządzenia, nie jest progiem, od jakiego podstawa wymiaru składek nie może być niższa, jeżeli rzeczywisty przychód pracownika jest od tej kwoty niższy**. Jest progiem mającym zastosowanie, gdy faktycznie wypłacone wynagrodzenie jest wyższe niż przeciętne, a zastosowanie odliczeń przewidzianych przepisem spowodowałoby obniżenie podstawy wymiaru składek poniżej tego progu.

Jednocześnie podkreślić trzeba, że Sąd Apelacyjny nie był uprawniony – czego domagał się w toku postępowania sądowego pełnomocnik spółki (...) – do obliczenia rzeczywistych wynagrodzeń zainteresowanego w poszczególnych miesiącach, albowiem nie jest wykluczone, że tak poczynione ustalenia doprowadziłyby do konkluzji, że są miesiące w których podstawa wymiaru składek winna być ustalona na wyższym poziomie, co z kolei wykraczałoby poza zakres zaskarżonej przez spółkę decyzji a nadto prowadziłoby do orzekania na niekorzyść odwołującego się. Zaznaczyć bowiem trzeba, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (art. 477⁹ i art. 477¹⁴ k.p.c.) i tylko w tym zakresie podlega ona kontroli sądu zarówno pod względem jej formalnej poprawności, jak i merytorycznej zasadności. Postępowanie sądowe zmierza do kontroli prawidłowości lub zasadności zaskarżonej decyzji, a w związku z tym wykluczone jest rozstrzyganie przez sąd, niejako w zastępstwie organu rentowego, żądań zgłaszanych w toku postępowania odwoławczego, które nie były przedmiotem zaskarżonej decyzji (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 18 czerwca 2014 r., III AUa 1109/2013, LexPolonica nr 8576563, www.orzeczenia.ms.gov.pl). Przeniesienie sprawy na drogę sądową przez wniesienie odwołania od decyzji organu rentowego ogranicza się do okoliczności uwzględnionych w decyzji, a między stronami spornych; poza tymi okolicznościami spór sądowy nie może zaistnieć. Przed sądem wnioskodawca może żądać jedynie korekty stanowiska zajętego przez organ rentowy i wykazywać swoją rację, odnosząc się do przedmiotu sporu objętego zaskarżoną decyzją, natomiast nie może żądać czegoś, o czym organ rentowy nie decydował (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 5 listopada 2013 r., III AUa 258/2013, LexPolonica nr 8167576, www.orzeczenia.ms.gov.pl). Wobec powyższego ingerencja w treść decyzji w sposób wskazywany przez skarżącego była niedopuszczalna.

Mając na uwadze poczynione ustalenia i rozważania, Sąd Apelacyjny stanął na stanowisku, że zaskarżona w niniejszym postępowaniu decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, pomimo faktu, że została częściowo oparta na błędnych przepisach oraz innych założeniach, aniżeli poczynione w toku postępowania sądowego, ostatecznie jest trafna i jako taka nie podlega zmianie.

Z tych względów Sąd Odwoławczy, uznając - co do zasady - apelację wnioskodawcy za bezzasadną, na mocy art. 385 k.p.c., orzekł, jak w sentencji.